

SZEKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMÉGYEI ÖNGAZTALANSÁGI ÉS 48-AS KÖZPÁRT POLITIKAI LAPJA
A SZEKELYUDVARHELYI „SZEKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁRA: az évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Kiosztók, közönségi előfizetők, papok és gazdasági egyesületi tagok egész évre 8 K, tiszti, közönségi és korjegyzők szintén egész évre 7 koronáért 8 K. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ
BETEĞH PÁL

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és a fizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyit-tér az a K. D. J. K. előre fizetendő. — K. kir. postakörnyezetben csekk- és kártya 10,489. szám

Harc vagy gazdasági önállóság.

Irta: Batthyány Tivadar gróf.

Amidőn az elmúlt politikai évad izgalmas munkája után megkezdettük a nyári pihenőt, jó lesz, ha meg nem feledkezünk ez idő alatt is azon súlyos helyzetről, melyben édes hazánk közviszonyai szenvednek. Ha gondolkozunk, elmélkedünk a közelebbi jövő nagy problémája felett, gondolkodunk, törekedünk és törődünk kell a nyár folyamán is a haza sorsával, annál is inkább, mert néhány heti pihenő után legkésőbb szeptember hó elején megkezdődik azon nagy politikai munka, hogy ne mondjam harc és haború, mely hivatalva van évtizedekre, talán századokra is kiterjedőleg az ország s a nemzet jövő fejlődésének útjait megalapozni.

A külügyi helyzet bizonytalan. Minden oldalról izzó hangulattal találkozunk; földgömbünk nem egy helyen olyan fókuszok láthatók, amelyekből vajmi könnyen újabb nemzetközi bonyodalmak, háborus veszedelmek kezdődhetnek. Ezen helyzettel szemben mindazok, akik a kettős monarchia véderéjének ügyével foglalkoznak, bizonyára már a jövő parlamenti idény legelején a hadi kiadások óriási emeléseinek követelésével fognak a nemzet elé lépni. Azon nemzet elé, amelynek anyagi viszonyai oly gyengék, hogy belső konszolidációja követelményeinek közgazdasági, közlekedési, szociális és kulturális téren anyagi erők hiányában alig-alig képes még csak lassu lépésekben is megfelelni. S ha mégis az követelik tőlünk, hogy ne riadjunk vissza újabb anyagi áldozatoktól a véderő fejlesztése érdekében, természetzerűen merül fel az a kérdés, hogy miből fedezzük ezen tőlünk kívánt rettentő újabb terheket? A válasz ezen kérdésre igen egyszerű. Fejlesszük gyors léptekben közgazdasági viszonyainkat, tegyük a lehető leggyorsabb módon országunkat anyagilag erőssé és így nagyobb terhek elviselésére képessé.

Ezen axiómával szemben pedig ismét felmerül a további kérdés, hogy miképp. A válasz ezen kérdésre ép olyan egyszerű. Ha igaz ugyanis, hogy a mai közgazdasági helyzetünkben, amidőn hitelügyünk egy Bécsben székülő közös jegybanktól s az osztrák nagy pénzintézetektől függ, amidőn a

vámközösség ezer ponton nehezíti meg közgazdasági fejlődésünket, az ország mégis valamelyest előbbre megy gazdasági téren is, úgy még bizonyosabb, hogy Ausztria gazdasági fejlődése aránytalanul gyorsabb és nélyrehatóbb s mi gazdaságilag az előrehaladás térében valóban csak az osztrákok után kullogunk. Kétségtelen, hogy Ausztriától való gazdasági függő helyzetünkben Magyarország teherviselő képessége sokkal kisebb mértékben fog emelkedni, semhogy az államkincstarral védelmi célokra fenmerülő követeléseknek megfeleljen. Ha tehát azt kívánják tőlünk, hogy véderőnket fejlesztjük, hogy a hármass szövetségben Németország mellett az eddiginél nagyobb fegyveres erővel lépünk fel s emellett kell, hogy az ország egyéb igényeit is legalább fokozatosan kielégítsük, úgy conditio sine qua non, hogy a nagyobb mérvű anyagi megterheletésünk ellensúlyozására szóló módokat rendelkezésünkre bocsássák. Ez pedig az, hogy a lehető legrövidebb időn belül, vagyis a törvény által biztosított terminusokra gazdasági önállóságunk kiépítését lehetővé tesszük. Mi nem azért küzdünk, hogy nemzeti hiúságunkat elégítsük ki a magyar jegybank létesítésével, hanem követeljük azért, hogy hitelügyünket önállósítva, az országot olcsóbb és nagyobb mérvű bel- és külföldi hitelhez juttassuk.

De követeljük azért is, mert ha most fel nem állítjuk a magyar jegybankot, 1917-ben egészen bizonyos, hogy külön vámterületet sem fogunk elérni. Ezek nélkül, valamint egy az egész vonalon tervszerűen vezetett oly közgazdasági politika nélkül, amely minden téren, minden vonalon Magyarország megerősödését a gazdasági önállóság útján előmozdítja, az ország lakossága nem lesz képes a nagyhatalmi állás igényelte több kiadásoknak fedezésére. Amidőn tehát kívánjuk, követeljük a magyar jegybankot s a külön vámterületet, tesszük ezt elsősorban és mindenekelőtt a magyar nép gazdasági erejének fokozására, de tesszük egyuttal azért is, mert csakis ez utton leszünk képesek, legalább némileg a véderő fokozásának költségeit az ország polgárságának újabb megterhelése nélkül fedezni. Békés fejlődés, anyagi jólét idebent, erős nagyhatalmi pozíció az európai koncertben tehát attól

függ, hogy gazdasági függetlenségünket megkapjuk-e.

Ezért egyaránt érdeke a királynak s a nemzetnek, hogy a függetlenségi és 48-as párt törekvéseit támogassák, ennek elve mellett küzdjünk, s azokat legelső-orban gazdasági téren előbbre vigyük. Ezen nagy probléma megoldása pedig az őszi politikai kámpány kezdetén dől el, ha közös erővel, úgy, miként eddig, ezentul is egy csatasorban küzdenek széles e hazában mindazok, kik az ország gazdasági fejlődése érdekében a gazdasági önállóságot kívánják, úgy a siker biztos.

Ha ellenben győznének azok, akik a történelmet visszacsúsztatva, a fejlődés helyett stagnációt, a gazdasági önállóság helyett Ausztriával szemben való további vazallusi állapot fenntartását akarják, úgy szomorú jövő elé nézünk. Ámde a választásokban megnyilvánult népkarát letörésének kísérletével szemben nem maradnánk és nem maradhatnánk tétlenek, hanem küzdenénk minden törvényes eszköz felhasználásával oly módon és oly erővel, amely rövid időn belül mégis csak az ország gazdasági függetlenségének a győzelmet biztosítaná. Tartsuk tehát szemünk előtt a nyári pihenő időben is édes hazánk érdekeit és dolgozzunk nap-nap mellett az ország gazdasági, anyagi függetlenítésének munkáján. Az ellentábor pedig nyugodjék bele azon megmáshatatlán ténybe, hogy a függetlenségi párt bírja a nemzet többségének bizalmát, a mi holmi közös bankszabadalom-meghosszabbítást — alkotmányos alapon lehetetlenné tesz.

POLITIKA.

— Saját tudósítónktól. —

(T. D.) Ennek a h tnek politikai kimagasló eseménye Szterényi József kereskedelemügyi államtitkár brassói beszámolója. Regó a szokva vagyunk már hozzá, hogy Szterényi valahányszor beszél, mindig komoly, értékes dolgokat mond. Pedig a közéletben szereplő államférfiaink közül talán senkinek sem kellett annyiszor szót emelni, mint épen neki. Minden kis kiállításon, gyűlésen, összejövetelen, ahol kereskedelmi és ipari érdekekről volt szó, személyesen jelent meg és beszélt, beszélt úgy, hogy mindig volt valami új, megkapó és jelentős mondanivalója, sohasem frázisokat kergetett, hanem a komoly munka embere volt mindig, nemcsak tetteiben, de szavaiban is.

Mégis ez a brassói beszámoló jelentőségben talán felül mulja valamennyi eddigi szónoklatát és talán egyetlen beszédében sem bontakoztak ki oly pazar gazdagsággal az ő hatalmas kvalitásai, mint ebben. Magyarország szónok nemzet. Nálunk mindenki szónoki készséggel születik a világra és ezzel a készséggel iparkodik alaposan vissza is élni. Mégis — vagy talán épen azért — sehol a világon nem puffogtatnak el annyi üres, nagyhangú és semmitsejtő mondó frázist, mint nálunk. Sehol nem tobzódnak olyan silány, értéktelen, szóvirágokkal terhes, de gondolatokban rettenetesen szpicsekben, mint édes hazánkban.

Szterényi mondhatni új iskolát nyitott a szónoklat művészetében. Ő tudott beszélni a nélkül, hogy külső szépség-sallangokat hajszolt volna, de a beszéde csak úgy duzzadt zúg az értékes gondolatoktól, a grandiózus eszméktől és minden beszéde nem a szónoklat művészet, hanem egy a szó igaz értelmében vett európai gondolkodású, minden izeben modern, széles látókörű, hatalmas tudású, imponáló kepzettségű és emellett vasenergiajú, nagyszabású államférfiut revellálta.

Az a beszámoló, amely esütörtök délután hangzott el Brassóban az államtitkár ajkáról, méltó koronája annak a modern Magyarország eleiben oly mely nyomokat vájt munkásságnak, amelyet rövid politikai pályafutása alatt, de azelőtt is a kereskedelemügyi miniszterium hivatali körében kifejtett. Tömören felesleges cikornyák nélkül, szinte szárazon, rideg objektivitással, ismét nagyszerűen uralkodva a tárgy legkisebb részletén, állította oda az ország ele a kormány és a törvényhozás három éves munkájának eredményeit. Nem szépitett semmit, nem „gruppirozott”, tisztán csak tényeket sorolt fel, nem fukarkodva a kritikai megjegyzésekkel sem. És olvasván e valóban nagyszabású beszédet, szinte nem is tudjuk, ki előtt hajtuk meg hódolatunk palmarját: Szterényi, vagy pedig a kormány előtt.

Amint így mintegy statisztikai kimutatás keretében felvonult előttünk újból mindaz, amit a nemzeti kormány rövid három éves működése alatt tett, amikor egy délután alatt, mint valami kolosszális épület bontakozott ki szemünk előtt az alkotások impozáns palotája, szinte megdöbbenve, lenyűgözve állottunk és hódolattal, büszkeséggel, ujjongva néztünk fel a palota hatalmas arányaira.

Szterényi beszédét illik minden jó magyar állampolgárnak kétszer-háromszor, tizszer is elolvasni. Bele kell hatolni ennek a beszédnek minden kis részletébe, végigmenni rajta betűről-betűre, lelkiismeretesen, odaadással — és akkor lesz fogalma

Folyóirat
tel. ismeretek
16k: Karpáti
rik. Társzer-
rt. Szel Jenő,
ik minden hó
nyvi terjedé-
egy évre 8 K,
ára 80 fillér.
Budapest, IX., Mes-
en küld a kiadóh.

RI!

Szekely-
agykeres-

nagy válasz-
bb árak me'
vben kapható

mindenfele
zányok.
gyzói, szol-
ó, ügyvédi,
és külön-
tatványok.

- ES
DÉS

jeles írók
és képes-
ak készlet-
Könyvtár".
középkis-
és megyei
használat-
nyvek rak-
ek, naptá-
umok, em-
ró könyvek,
nyvek, nap-
másoló-
könyvek.
,) pénztár-
ca és szel-
k.

s, szögmé-
okok, itató
ék minden
ai és zseb-
artók, toll-
észe, író-
rzmézőgák,
Rajzszögek
csok stb

ennek a beszédnek előkelő politikai fajuljáról és a kormány munkásságának igazi méreteiről.

A legragyogóbb lapjai a beszámolóknak azok, ahol a kormány szociálpolitikai alkotásairól szól az államtitkár. Híven, becsülettel teljesített, odaadó munka nyugodt önértékeléssel sorolta fel hosszú rendben a kormány szociálpolitikai tevékenységét és aranyigazságként mondta a végén: szociálpolitikai alkotások nélkül nem lehet a szociális békét szolgálni. Igen, ez a kormány teljes mértékben felismerte és értékelte a kor legégetőbb, legvajdóbb és legsúlyosabb problémáját, a szociális kérdést, biztos kézzel nyult hozzá és egymásután a törvények olyan sorozatát teremtette meg, amelyre bármely nálunk sokkal előrehaladottabb nyugateurópai állam is büszkélkedve hivatkozhat.

Ennek a bölcs, áldásos és igazán hasznos szociálpolitikának egyik leg-hivatottabb képviselője volt mindenkor Szerényi József államtitkár. Az ő nevéhez örök érdemek fűződnek ezen a téren. Ő minden dicsekvés nélkül, önértékelés nélkül, szerényen elhárította ezért magáról az érdemet beszámolójában és tisztán a kormányra toltta át. De ez a szerénység tulzott és méltán megilleti őt a bábér, hogy az első között munkált azon, hogy Magyarország oda emelkedjék a hatalmas, fejlett nyugateurópai államok sorába.

Volt az államtitkár beszédében egy fontos politikai passzus is. Amit az önálló bankról mondott. Kijelentette, hogy annak gazdasági nagyjelentősége elvitathatatlan és azt, ha a körülmények kedvezők, mindenképp meg kell valósítani. Szerényinek ezt az állítását le kell szegezni. Mert a hatvanhetes közös bankos bankszakértőkkel szemben valóban nem hivatkozhatunk méltóbb, hivatottabb és becsesebb ellenvéleményre, mint a hatvanhetes államtitkárára, akinek a szakértelmében talán a közösbanksok sem kételkednek.

Szerényi államtitkár beszéde.

Tisztelt Uraim! Választópolgárok! (Haljuk! Haljuk!) Régi vágyam teljesedik a mai nappal, midőn hosszabb idő után ismét megjelenhetek az Önök körében, hogy számot adjak Önöknek a kormány és törvényhozás tevékenységéről. Számot adjak erről a 3 évi tevékenységéről, épen a jelen időpontban, midőn a kormány csak ideiglenesen vállalta az ügyek vezetését és csupán azért, hogy egy súlyos válság alkotmányos megoldását lehetővé tegye. Számot adjak változott viszonyok közt, midőn a pártok szövetsége már felbomlott és a kritika korlátlanabban nyilatkozhatik meg.

Lehetőleg teljes képét akarom adni e három év munkájának és ezt annyival inkább, mert ez a tevékenység még eddig nem foglaltatott össze és mert ismételen találkozunk azzal a váddal, hogy e korszak szinte meddő volt. Teljes képét akarom tehát adni e korszak munkásságának és hiszem, hogy nem végzek felesleges munkát vele.

Bármily rendkívüli és közben politikailag súlyos is volt ez a 3 év tisztelt uraim, önértékelt vélem állíthatni, hogy komoly munka korszaka volt. Ezen korszak kettős irányzatot képvisel nemzeti: konszolidációt egyrészt, komoly gazdasági és szociális irányzatot másrészt. A nemzeti konszolidáció kifejezést nyert alkotmányuk bástyáinak megerősíté-

sében és oktatásügyünkben a nemzeti érdekek biztosításában. Az a sajnálatos félreértés a király és nemzet között, mely a mai kormány első hivatalbalépésével ért véget és az abból folyt események arra utalták a törvényhozást, hogy gondoskodjék eszközökről és módokról, melyek inkább alkalmasak a végrehajtó hatalom pártatlanságát biztosítani és a jogbiztonságot növelni. Nem a korona jogainak csorbításával, — ilyesmire nem gondolhatott senki — hanem a nemzet jogainak erősebb körülsáncolásával és a jogbiztonság növelésével. Ezt célozták a közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztéséről és a házköri bíróságról szóló törvények és ugyanerre irányult az a tartalma szerint alárendeltnek látszó, lényegében azonban nagy horderejű törvény is, mely a vármegyei közigazgatás rendezéséről szóló 1891. évi XXXIII. t.-c. hatályon kívül helyezéséről rendelkezik.

Az alkotmányos garanciák sorozatát kiegészítette az országgyűlési képviselők választások feletti bíráskodásról szóló törvény hatályának meghosszabbításáról alkotott új törvény, mely a választásviszállások, erőszakos választások ellen kíván újabb védelem lenni, biztosítandó a nemzet akaratának szabad megnyilatkozását akkor, midőn alkotmányos biztositotta jogaival élni kell. Ezekhez a törvényekhez sorakozik, ezeknek betetőzése kívánt lenni annak a nagy alkotásnak létrehozatala, mely a kormány legfontosabb feladatát volt hivatva megoldani — az általános választói jog, melyre vonatkozó törvényjavaslata a kormány beterjesztette ugyan, de a mely a közbejött politikai események miatt sajnos eddig országgyűlésileg elintézhető nem volt. Nagy alkotás ez, a leg-erősebb nemzeti érzék által sugalva, azzal az alapföltétellel, hogy ha a nemzet széles rétegei bevonatnak az alkotmány sáncába, a vezetés biztositassék továbbra is a számbeli- leg is vezető magyarságnak és az intelligenciának. Szükségesnek tartom álláspontomat e tekintetben röviden körvonalazni, mert hisz ez ama legfontosabb politikai kérdésünk. Közéleti tevékenységemben sohasem kerestem a népszerűséget, mindig csak meggyőződésemet követtem. Csak ezt fogom követni akkor, midőn ez a nagyfontosságú kérdés megoldásra kerül. Meggyőződésem az, hogy oly általános választói jogra, mely egyenlőséget biztositson minden irányban, ma még nem értünk meg. Meggyőződésem, hogy a ki alkotmányos jogokat van hivatva gyakorolni, a ki döntő szavazatot adjon le arra nézve, hogy az állam kormányzatában mely irány és elvek érvényesüljenek, annak erre képesnek is kell lennie. Ellenkező esetben mások akaratát érvényesítő tömeguralom fejlődik ki. Ez pedig igen veszedelmes lehet. Meggyőződésem, hogy az ugynevezett általános, egyenlő és titkos választói jog nemzeti szempontból veszedelmes lehet az országra nézve. (Élénk helyeslés.)

Ez lévén a felfogásom, önként következik ebből, hogy az általános választói jognak csupán oly formáját fogadom el, mely e részben a legkisebb kockázattal jár. Ilyen a kormány erre vonatkozó törvényjavaslata, ellenben oly reformot, mely az ugynevezett egyenlő, titkos választói jogban jutna kifejezésre, nem fogadnék el, sőt ilyen szemben kötelelőseggemnek tartanám a legerősebb harcot is felvenni. (Élénk helyeslés.)

Mert ne feledjük, hogy ennek a kérdésnek szerencsés vagy szerencsétlen megoldásán fordulhat meg az ország egész jövője és átalakulása. Itt dőlhet el a kérdés: egységes nemzet és állam maradunk-e vagy sem és éppen azért ha valahol, úgy itt indokolt a legnagyobb óvatosság és az aggodásig menő skrupulózitás, itt kell kerülni minden jelszó politikát, bármily tetszetős

legyen is az, itt a reális számítás alapjára kell helyezkedni.

Talán éppen itt, az ország erdélyi részeiben kell ezt a legkevésbé bizonyítani. Sajnos, hogy dacára e kérdés ezen rendkívüli nagyfontosságának, nem sikerült azt eddig alkotmányos elintézéshez juttatni. El is tekintve attól, hogy erre a kormány és országgyűlés a koronával és a nemzettel egyaránt kötelezettséget vállalt, mulnatanul szükségessé tartom annak a jelen országgyűlés által való megoldását. Önmagunk iránt tartozó kötelesség ez. (Igaz! Ugy van!) Bármily nagyok legyenek is az ellentétek, mely a 3 év előtt éppen ennek a kérdésnek megoldására egyesült pártokat egymás, ugyancsak nagyfontosságú kérdésből folyólag egymástól elválasztják, nem adhatom fel a reményt, hogy a pártok minden szövetség nélkül is meg fogják találni annak módját, miszerint ezt a nagy kérdést a nemzet javára mielőbb megoldják. Ha ez megtörtént, ám törjön ki ismét a pártok egymás közötti harca, de a míg ez: az ország, a magyar nemzet érdekében meg nem történik, addig dugjuk hüvelyekbe kardjainkat.

A millénium évét megelőzőleg szintén nagy politikai harc dult nálunk összehasonlíthatatlanul több tárgyi okból, mint ma. A millénium ünnepére azonban elült. Fegyverszünetet kötöttek a pártok, hogy ne zavarja a fegyvercsörtetés az ünnepi hangulatot. Most nem ünnepről van szó, hanem a nemzet létének biztositásáról. Ily körülmények között, midőn évtizedekre kiható, nemzetünk létét érintő alkotást kell biztositani, alkotmányunk legerősebb védőbástyáját kell megépíteni, ilyenkor ne lehetne rövid fegyverszünetet teremteni? Ennek a kérdésnek megoldásánál el kell tűnnie minden más szempontnak, itt nem érvényesülhetnek pártszempontok, minden párt kötelessége ezeket alárendelni annak az egy nagy érdeknek: a magyar nemzet egysége biztositásának. (Élénk helyeslés.) (Folyt. köv.)

Közülatási kormányunk figyelmébe.

Még egyszer az állami elemi iskola kérdéséhez.

— Különös megfontolást érdemel. —

Igen sokszor tért nyitottunk lapunk hasábjain a kulturális kérdések megvitatására. Így az állami elemi iskola végleges elhelyezésének a kérdésével is többször foglalkoztunk. Most még egyszer reá akarunk térni s felhívni annak komoly megfontolására az intéző körök és hatóságok figyelmét, hogy mielőtt a végleges megoldásra a szankciót kimondanánk, megdönthetetlen érveinket vizsgálat tárgyává tehessek.

Az egész vármegyében, a legszegényebb községben is sokkal többet tettek az 1868. évi törvény szellemében, mint városunkban. S ennek meg volt a maga oka. Régebben, a míg a középiskolai törvényeket nem léptették komolyan életbe s nem valósították meg azt az intézkedést, hogy csak képesített tanárok taníthatnak s így a gimnáziumok személyi kiadásai nem sokszorosodtak meg, addig másutt is, de nálunk majdnem egészen a református kollégium látta el a fú gyermekek elemi iskoláztatását. A törvény érvényesítése magaután vonta az olyan kiadások megszüntetését, melyek nem kötelezők s melyekre megfelelő alapjuk nem volt.

A református gimnázium 1896. évben megkezdte elemi iskolájának a beszüntetését s így a fiúk igen nagy része, különösen a református vallásúak iskola nélkül maradtak.

Ekkor beállott az a kényszer helyzet, hogy a város — bár irtóztott tőle, mert tanügyi kérdésekkel soha

sem foglalkozott, mert ezt elvégezték a felekezetek — községi elemi iskolát kellett állítson. Nagy vajudas és huzalkodás után végre belement a képviselőtestület s kimondta, hogy 1896. tanév elején megnyitja a községi fú elemi iskolát. S tényleg 1896-ban megnyit. Valóságos mostohánál-mostohább gyermeke volt ez iskola a városi tanácsnak és képviselőtestületnek. Mindannyiszor, valahányszor egy tanítói állás szervezéséről, valamely az iskolát érintő dologi kiadásról volt szó, a legnagyobb ellenszenvvel viseltettek annak megszavazásától, mintha kibótt pénzről s nem saját gyermekeink neveléséről, oktatásáról lett volna szó. Hamarább, egyhangulag megszavazták — bocsánat a hasonlatért — a bikatartás költségeit, mint az iskola fűtésére szükséges fát! Hát aztán a tanítók tisztessége fizetését. 1000 K fizetés! Hallatlan! Majd, hogy azt nem mondották: inkább a dísnópásztornak, mint a tanítónak.

Szóval nagy keserűség közepette, de megindult az iskola. S most nem tudom, kinek a hibája lenne, de a míg a vármegyében s más városokban országszerte mindenütt egymásután létesítették az állami iskolákat, addig nálunk semmit se tettek. Mikor már látták, hogy az iskola kérdése nem épen gyerekjáték, nem elég csak bölcs s minél kevesebb jóindulatot tanúsító beszédekkel, csak elodázni a dolgot, felébredt a képviselőtestületben a kíváncsiság, hogy nálunk is tenni kellene valamit az iskola államosítása érdekében. Tenni kell, mert az állapotok napról-napra türethetlenebbek és terheesebbek lesznek.

Türethetlenebbek, mert tanérok és tanhelyiségek hiányában a tanköteles gyermekek fele se kaphat iskoláztatást. Valósággal szegény! de ez így van, 5—700 gyermek kószált egész éven át, mert a szülők nem sokat csináltak belőle ha otthon maradtak s esetleg dajkákat kisebb testvéreiket, avagy a házi cseléd dolgait végezték. A város nem szorította, mert nem tudta elhelyezni. Igaz, városunk a vármegye székhelye s hát itt volna a tanfelügyelő. Neki kellett volna a törvény pontos végrehajtását követelnie. Igen ám! de e tekintetben is valóságos fátuma volt elemi iskoláztatásunknak.

A régi tanfelügyelő, mint jó bácsi, aki a jó jelzőre sokat adott, inkább elnézte, hogy az iskola nyomorogjon s egyáltalán semmi kellemetlenség se származzék belőle, hogy sem érelyesen utánna nézett volna, hogy vagy mint községi elemi iskola fejlődjék, vagy pedig, ami igen könnyű lett volna, államosíttassék.

A következő tanfelügyelők egyike alig hogy idejött: meghalt. Kár volt érette, mert sok jó akaratot s képességet hozott magával. Utódjairól nem sokat mondhatunk! Egyik inkább volt a nők lovagja, mint tanfelügyelő. A második és harmadik csak kényszer helyzetnek tekintették itteni működésüket. Többet utaztak céljaik elérésére a miniszteriumba zaklatni, mint iskoláik ügyével foglalkozni.

Jelenlegi tanfelügyelőnk a legtöbb eredménnyel kecsegtet. Van tapasztalata, tudása s ami fő, mindenütt, ahol megfordult, úgy nyilatkozott, hogy a hely a hova jött, neki nagyon tetszik, reméli, hogy igazán meg is fogja szeretni. Öszintén kívánjuk, hogy szeresse is meg, mert eredményt valamely téren csak az tud felmutatni, a ki a környezettel, viszonyokkal, melyek között működni kell, meg van elégedve.

Polgármestereink sem léptek fel azzal az erélylyel, aminővel a város elemi iskoláztatása érdekében fellépniök kellett volna. Feltették népszerűségüket! Tartottak tőle, hogy majd Péter ur megneheztel s maga után vonja János komám és Ferenc scgor neheztelését s esetleg elmaradnak a nagyhangú „helyes” s oda a

népszerűség Aztán meg üsse a kő, a sok meztlábos kölykét, mit nekik tanulás! Az apjuk se tanult és mégis lett belőle egy nyomorgó csizmadia, vagy ügyes taglót forgató. Elég nekünk az a dicsőség, amivel közoktatásiügyi miniszterünk egyike hiu önelégültséggel dicsekedett el, hogy Európában sincs párja a magyar kultúrának, mert ime, méltóztassék felség felséges szemeit hazánk keleti határa felé fordítani, ott látni fog a térképen — egy alig 6000 lakosu várost — akkor még csak annyi ha volt, ma már 8 ezret is meghaladja — a hol több a középiskola, mint volt a hajdankorban híres Athénben s e város a híres székely anyaváros, Székelyudvarhely! Nos nem jogcim-e ez a megelégedett büszkeségre. Csak a fej legyen cifra, az atlest lehet bármilyen kopott, nyútt öltözeti!...

Nos hát lassan-lassan, nyomoru tanító fizetés mellett kinőtt a községi elemi iskola négy osztályúvá. A törvény elrendeli, hogy azon gyermekek részére, a kik nem lépnek a közép, vagy polgári iskolába, megnyitandó az V. és VI. osztály, sőt ezek befejezése után életbe kell lépnie az ismétlő iskolákat. Kérdem, megfelelt-e a város tanügye ennek a követelménynek? Határozottan mondhatom, hogy nem...

Volt ugyan V. és VI. osztálya is. De hogy? Majdnem resteltem elmondani, de az ügy érdekében elmondom.

Hogy ne kelljen tanerőt beállítani s ne kelljen külön tantermekről gondoskodni, összecapták a III-ikkal az V-iket és a IV-ikkel a hatodikot. Rendesen azzal érvelve, hogy ezek amugy is kevesen vannak. De annál többen voltak a III-ik és IV-ik osztályosok! S aztán mi volt ennek a nagy pedagógiai bölcsességnek az eredménye! Az, hogy egyik osztály sem tanult úgy és annyit, amennyit egy városi elemi iskolától el lehet és kell várni. Ennek volt s tán még ma is az oka, hogy épen a városi gyermekek közül kerül aránylag a leggyengébb új tanuló a középiskolák I-ső osztályába.

Ha ezek ellen valaki, akinek mégis volt némi érzéke e dolgok iránt, a képviselőtestületben felszólt s sürgette az állapotok javítását, akkor később már azzal kezdték magukat s igyekeztek másokat is nyugalomra bírni, hogy: ne rakjunk a városra több terhet, amugy is államosítjuk iskolánkat.

Tényleg megindították az államosítás ügyében a tanácskozásokat s tárgyalásokat. De uramfia! amíg más helyen legfennebb egy év leforgása alatt megoldottak szintén ilyen kérdést, addig nálunk 10, mond tiz évnél több bölcselkedési és tudósabbnál tudósabb képviselőtestületi hozzászólásra, meg- és leszavazásra volt szükség. Elég idő azonban arra is, hogy az állandó iskola épület céljaira félretett 80.000 korona, hol javítás, hol átalakítás és Isten tudja mi mindenféle célra elkallódjék. Nem tudom, hogy egyáltalán van-e még belőle valami? Kétkem, hogy lenne!

Na de hát minden kezdetnek vége is szokott lenni. Létrejött az állammal az egyezés! Az állam a mit velünk tett, már rég megtette nálunknál gazdagabb városokkal, nem rajta mult. Rajtunk, mért nem voltunk életre valók.

Elég az hozzá, az államosítás kimondatott. Örvendettünk, hogy lesz egy erős, jól szervezett állami iskolánk, mely felette fog állani minden felekezeti szervezetnek, tanerői kitűnőségével, felszerelése és elhelyezése modernségével vonzani fogja a szülőket, hogy gyermekeiket oda vigyék s ne az alig élni képes felekezeti iskolákba.

Azt hittük, legalább én azt hittem, hogy most a kormány jóindulatából s az elemi oktatás érdekében egy olyan minta-elemi iskolát kapunk, mely nemcsak a városnak, hanem a

vármegye oktatásügyének is mintája, disze lesz. Egy olyan iskolát, a melynek tantestülete kiválóságával vonzani fogja a vármegyei tanítósgot, hogy lásson, tanuljon és tapasztaljon.

Az állam ígérte, melyet személyesen is szerencsém volt hallani a főbb intéző körökben, annyiban beváltotta, hogy a 4 tanító számát 12—14-re kiegészítette. A fiu elemi iskola mellett a leányiskolát is megnyitotta. De mintávépen nem tette. Nem tudom kinek és minő belátáson alapuló intézkedése folytán, a két-egy iskola között is az egyívű tartozást megbontotta, az iskola tekintélyét nem emelőd, folytonos viszálykodást támasztott.

Hát ez vezetői nézet volt, reméljük a közvetlen jövőben e tekintetben is változás következik be.

Épen egy éve, hogy az államosítás megtörtént. Tudjuk mi jól, hogy egy iskola célszerű elhelyezése időt igényel, de az már mégis sok időfecsérlés, a mi e tekintetben is történik, mert hol állunk, ma? Ott, ahol ezelőtt 2—3 vagy több évvel. A telek kérdésénél. Mint minden egyébénél, ugy e kérdésnél is a képviselőtestület rákészerü haladása nyilvánult meg.

Nem szándékozom a sok tárgyalás eredményét tárgyalni, elég az, hogy nem tudom hány 30 meg 30 és ismét 15 napos időközökre kitűzött tárgyalás után meghozták dodonai bölcsességgel a határozatot, hogy az elemi iskolák részére a sétatér melletti területből adnak egy holdnyit. Helyes! A városnak van helye és abból ad, nem vásárol drága pénzen!

Határozatnak jó és helyes! De vajjon helyes-e, más egyébtől eltekintve: tanügyi tekintetben! E kérdésre nem elég a korcsmárosság, a mérsárosság s Isten tudja mi mindenféle ságos-séges foglalkozással szerzett bölcsesség. E kérdésnél nemcsak pedagógusnak kell lenni, hanem szülőnek is, apának és anyának, akiknek van apró 6 éves fiúcskájok és leánykájok, hogy ezeknek a gyermekeik egészségéért aggodalma is figyelembe vétessék. Bámulom azt, hogy a magas közoktatásiügyi miniszterium egyáltalán e kérdést figyelmen kívül hagyta, holott ez kellett volna az első legyen, tárgyalásba bocsátkozott a terület ilyen-szerű megoldásának!

Tehát a sétatérre, a mezőre fog-nak építeni, egy ujonnan létesítendő város részben, távol a jelenlegi és jövőbeli város zömétől, túl a vízen. Oda, a hová majd Isten tudja mikor talán hid is fog vezetetni! De ott is nem a sétatér elejére, közel a tervezett hidhoz, hanem a leendő hidfőtől is még majdnem egy fél kilométerre! Minél távolabb, mert elől a telkek értékesek! S a gyermekek! Gyermekek, az van elég! Némelyeknek még kettő is. Az tehát nem értékes...

Hát tegyük egy kis utazást a 6—7 éves kicsinyekkel s nézzük meg a helyszínén, hogy milyen felséges eszme is az, hogy ott építsék fel az iskolát, ahová bölcsen kijelölték, mely terület zombék és még nem oly rég béka tanya volt, a hol a talajvíz a felszín alatt 0'8 méterre van...

Tél van. A gyermekek megindulnak 7 órakor; a Kossuth-utca alsó végéről, a Szentimre-utca legfelső részéről és a Bethlen-utca legszélső határáról jönnek; összetalálkozik 7—8 ezer ember gyermeke a barátok előtti téren 2, sőt 3 kilométernyi ut megtipegése után. Öröm őket látni, mert nem fáznak, nincsenek is egészen megfagyva, lelkesíti őket s felejteti velük a nagy hideget az iskola. Igaz, már talán el is fáradtak. Itt aztán majd a tervezett hidon tömegesen mennek át, baleset nem érheti, mert hát a pedagógusok így találták jónak az iskola elhelyezését. De a fázás sem tart a világ végéig! Hisz az idén is, pedig hideg tél

volt, csak 6 hónapig fújták az apró markukat!

Elmulik a tél és jön a jó nyár!

Ez pompás! Kijárnak a drága üde levegőjü sétatéri iskolába! Ott milyen felségesen fogják érezni magukat!...

Az a 2—3 kilométernyi ut, esetleg 20—30' melegben számba sem vehető. A gyermekek szépen elmennek, pláne 2-szer naponként, délelőtt és délután, csupán azért, hogy jó levegőt élvezhessenek, s hogy ingyenes telken épült iskolában tanulhassanak.

Hogy kap-e valamelyik kicsike napszurást, nem lesz-e terjesztője egy hirtelen fellépő s még észre sem vett epidémia terjesztésének, azt ki venné számba!...

Nem így képzelték ezt igen sokan. Ugy képzelték, hogy az iskola a város központján legyen s nem a disznópiacon vagy a sétatéren! Hanem ott, a hová a város minden részéből egyforma könnyűséggel eljuthat a 6 éves és 14 éves gyermekek is.

Egy központi 8 osztályos fiu- és leányiskolát képzeltünk kibővíve 2 kisebb 2—2 osztályos iskolával a szombatfalvi részen és a Bethlen-utca végén, a vasut környékén, hogy az I. és II. osztályos egész kicsiny gyermekek közel kaphassák, ne kelljen kilométereket kutyagolniok, jó, rossz időben, hidegben és forróságban.

E kérdéseket minden gyermekeit szerető szülő érti és tudja, de nem merte talán nyilvánítani! Ime én elmondtam. Kérem az igen tisztelt urakat, akik hivatva vannak e kérdéssel foglalkozni, szíveskedjenek még most, mielőtt késő volna, a kérdést figyelmükre méltatni s a székelyudvarhelyi állami iskolák elhelyezésénél ne az épületre, ne annak olcsó elhelyezésére, hanem azok érdekére is figyelemmel lenni, akik majd oda kell járjanak.

De figyelembe kell venni azt is, a mit a talajról említettem, t. i., hogy a talajvíz magasan áll, mert esetleg a talajvíz kizárása többé kerülhet, mint egy másik helyen a megfelelő telek megszerzése.

Aggódó szülő.

A tanács kidobja a polgárságot. Egy szobára van szüksége és egész épületet kiürit.

Sz. 3895—909. ki.

Polgári Önképző és segélyező egyesületnek

(valószínűleg: Székelyudvarhelyt).

A régi városház földszint és emeleti részét 1909 évi április hó 24-től 1910. évi április hó 24-ig terjedő időre bére vette a polgári önképző és segélyező egyesület, minthogy azonban a városnak az épületre feltétlen szüksége van, a kötött szerződés 9. pontja alapján a béreltet 1909. évi november hó 1-ére felmondom.

Kérem a felmondás tudomásul vételét.

Székelyudvarhely város tanácsa, 1909. évi július 26.

Soó Domokos, helyettes polgármester.

Szóról-szóra így hangzik a tanács mint hatalmas házi ur rendelkezése, mely egyenesen a polgári önképző egyesület, e város iparos polgárságának egyetlen számottevő társadalmi tömörülését darabokra törni és így megsemmisíteni lenne hivatva, ha a város képviselőtestülete is hasonló módon gondolkodnék.

Nem tudjuk, sőt nem is sejtjük, hogy kinek az agyában fogamzott meg ez a rettenetes eszme. Annyit azonban látunk, hogy nem gazdasági, annál kevésbé társadalmi és kulturális érzék sughatta ezt a nemes tanácsnak.

Ugy értesülünk, hogy mindössze

egyetlen szobára, a vámmellenőrök elhelyezésére van szükség. Ezért a szobáért pedig, mely 200—240 koronába kerülhet a városnak, nem gazdaságos 800 K biztos bérösszeget megsemmisíteni, mert ennivel több pótladó szakad a polgárság nyakába.

A felmondás jogosságát nem vitatjuk. Az a fennálló törvényeknek bizonyára megfelel. Azonban ugy emlékszünk, mintha annak idején a szerződés jóváhagyásakor, b. e. Solymossy Endre felszólalása nyomán, a képviselőtestület — legalább elvileg — nyomatékosan hangsúlyozta, hogy mindaddig, míg a város e különben ronda, izléstelen és egészségügyi szempontból is lebontásra réggen megérett „alkotmányt“ tartja, vagy pedig az egyesület saját helyiségét felépítheti, a polgári kör a kikötött bérösszegért folyton használhatja.

Épen ezért egyenesen a város polgársága ellen való merényletnek látszik a furcsán kieszelt felmondási tervezet, melyet — reméljük — az önzeteres polgárság, de különösen a képviselőtestület helyeselni, helybenhagyni semmi szín alatt sem fog.

Nézetünk szerint — a városi tanácsnak nemcsak az ügyek aktaszerű elintézése, de különösen nálunk, a polgárság társadalmi egyetértésének, boldogulásának ápolása is feltétlenül hivatása volna. Nem a széthúzás, szétforgácsolás, esetleg egyes klikk érdekek, heccelődések felé, hanem ellenkezőleg, a polgárság tömörítés, erőssé, teherbíróbbá tételére kell törekednie.

Egy ilyen kulturális szép multtal bíró, még szebb jövő elé néző derék egyesületet, mint a polgári önképző és segélyező, inkább nagyobb áldozatkészséggel is föntartani és működésében nem zavarni, létalapjában épen a legváltóságosabb helyzetében nem megtámadni kellene.

Feltételezzük, hogy a tanács fennbb ismertetett határozata kissé elhamarkodott, kellően meg nem fontolt, következményeivel nem számolt dolog. Ezt a polgárság békés, kulturális munkálkodása érdekében is okvetlenül megváltoztatják és a szükséges helyiséget más uton fogják pótolni; ugy, hogy ily messze kiható közérdek, sérelmet ne szenvedjen.

Elvégre a tanács jóhiszemű tévedését helyre lehet és kell is hozni s akkor ez a nagyfontosságú, élénk vérkeringéssel működő egyesület kitűzött nemes céljai felé továbbra is a megérdemelt bizottsággal fog haladni. Amit részünkről mi őszinte hazafias lelkesedéssel kívánunk is!

HIREK.

— Választási mozgalom az oláhfalvi kerületben. Egyik közelebbi számunkban említettük, hogy Simkó József orsz. képviselő a politikai élettől, hol tényleg nem igen sok babért aratott, megvált és a középiskolai tanári pályán keresi majd boldogulását. Ezt immár befejezett dolognak tekintik, noha hivatalosan megpecsételve még nincs. Am azért a kerületben régén foly a korteskedés. Irigylésre méltó jó dolguk van az oláhfalvi atyafiaknak. A sok jelelt valósággal tejbé-vajba fürösztli a székely bácsikat. Ujabbán — mint értesülünk — a választók Nagy András, az Országos Gazdasági Bank Részvénytársaság agilis vezérigazgatója, Budapest székesfőváros törvényhatóságának tagja kö-

MAGYAR ÉMELR CSAK MAGYAR ÁSVÁNYVIZET IGYÉKI

MAGYAR ÁSVÁNYVIZ

forgalmi és kiviteli részvénytársaság Budapest, V. Bathory ufe 5. szám

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.

Borszéki Boldizsar, idült gyomorban ellen
Borszéki Főkut az ásványvizek királya kőszvény ellen
Borszéki Kossuth, vörtszegénység ellen
Bodoki Matild, alkális savanyúvíz

Beros, vesebaj ellen
Borhegyi lúghajtó
Bóholti, üdítő víz
Előpatáki, sárgaság ellen
Felsőrakosi Maria, légesőhurut ellen
Harcitaligeti, üdítő ital

Horgász, étvágygerjesztő
Kásonfői ut-salutaris jód és lithium tartalma
Képati, égyenes ásványvíz
Székely-Szelters, idült gyomorban ellen
Sztójnai, cukorbetegség ellen

Kérdezze meg az orvosát és megtudja, hogy a

természetes ásványvíz

gyógyhatása és kellemes íze össze nem hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel.

Magyar ásványvizeinkkel a külföld majdnem összes gyógyvizeit pótolhatók.

rül csoportosultak. Nagy András, aki Kossuth Ferenc pártelnöknek bizalmas embere és az országos függetlenség és 48-as pártnak régi kipróbált harcosa — hír szerint — ma (vasárnap) személyesen is ellátogat a választókerületbe, hol — mint lapunkat értesítik — máris úgy vélekednek, hogy ő, mint egyországos érdekeket szolgáló tekintélyes banknak vezérigazgatója, megválasztása esetén nemcsak politikai, hanem közgazdasági téren is messzemenő, hasznos szolgálatokat tehet a választókerületnek s így közvetlen a székely ügyek érdekében. Gazdag gyakorlati tapasztalatokkal, valamint az intéző körökben közvetlen összeköttetésekkel bír és ez alapon feltétlenül nagy előnyökét biztosíthat részükre minden irányban.

— **A polgari önképző- és segélyző-egylet** saját pénztára javára 1909. augusztus hó 8-án a (Koronkai-féle) Baróczy Albert kerthelyi-égyben nyári táncmulatságot rendez, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívja a rendezőség. Belept-díj 1 K, családjegy 2 K. Kezdeté este fel 8 órákor. Felülvezetésekköszönettel fogadtatnak és hirtlapilag nyugtáztatnak.

— **Mezőgazdasági termények hamisításának ellenőrzése** A földművelésügyi miniszter az 1895. évi XLV. t. c. által a mezőgazdasági termények, termékek és cikkek az esetleges hamisítások megakadályozása céljából előírt, ellenőrzése érdekében legújabbban érdekes intézkedést tett. Elrendelte ugyanis, hogy a törvényhatóságok területén a hatósági orvosok, állatorvosok és az ellenőrzést eddig is teljesített más hatósági közegek mellett a törvény hatálya alá tartozó élelmiszerek és mezőgazdasági termények ellenőrzését időnként a kolozsvári vegykipérletti állomástól kiküldött két közg. is gyakorolhassa és azokból mintákat vegyen. A vett minták azután a vegyvizsgáló állomásnál meg fognak vizsgáltatni. Vármegyénk területén az ellenőrzést és mintavételt Fabinyi Rudolf dr. kolozsvári egyetemi tanár, udvari tanácsos és Losonczy Ernő kir. vegyész fogják gyakorolni.

— **Nyomdásztanulónak** 2—4 középiskolai osztályt végzett fiut azonnal felvesz Betegh Pál könyvnyomtató-intézetébe Székelyudvarhelyt.

— **Közgyűléssel kapcsolatos mulatság.** Az udvarhelyi kör David Ferenc Egyetel Homoródszentpáton múlt vasárnap tartotta évi közgyűlését, melynek lefolyásáról a következő sorokat rejtük: A gyűlés délután 2 órákor kezdődött, a zsúfolásig megtelt sz. p. nagy templom buzgó közönségének Kovács Imre homoródkeményfalvi lelkész tartott imát és egyházi beszédet, melyben az Istenben vetett erős hit boldogító voltat bizonyította igen hatásos szavakkal és ügyes előadással. Demeter Dénes lelkész enőki megnyitójában azon módokatokról elmélkedett, melyekkel egyetünkkel a társadalom keretébe beilleszkedve, a szeretet jegyében munkál-

kodhatunk. Sándor Ionka szavaltá Schillernek „Szazi rejtejt” című költeményét igen ügyes elenkeggel és értelemmel. Azután Kisgyörgy Sándor esperes ült a felolvasó asztalhoz és a öte megköszöntött egyszerű, kedves iratlyal tartott az egész gyűlést figyelemmel felkeltő felolvasást e címen: „A milyen a vetés, olyan az aratás.” Ürmösi Jenő tanító szavaltá, Jakab Ödönnek „A két örökös” című, a nap elfogásához igazán alkalmas költeményt temperamentumos ügyességgel; őszinte dícséret illeti ugy a választási rit, mint az ügyes szaválásért. Enőki bezáró és a gyűlést elzáró beszédet a közgyűlés ünnepies része vette ért. Rövid szünet után az egyetel hi a szós ügyeit tárgyaljuk, melyben hatat tulbulz. ságból köpölbe, de jóindulattal meg jobban el lehet ényesztetni. Szerencsére ez u obbi történet. Az irdítványok során javaslat adatott be David Ferenc népes elterajza megiratasára, melyet a közgyűlés fogadott. A közgyűlésnek jó öbn miként való tartása ismét a választmányra bízott. Ete szep. n sikerült tanc igelma volt az egyetelnek, melyen a jó kedvnek és az anyagi sikernek sem voltunk hiányában, a mennyiben 76 korona díszta hasznos jövedelmzett egyetelünknek. Felülvezetéseikkel h zjazárta: Dr Gyarmathy Dező orsz. p. 8 K. Demeter Dénes lelkész 6 K. Kisgyörgy Sándor esperes 4 K. B. né. B. lelkész, B. néze Gabor 2—2 K. Eged Ferenc, Demeter Sándor, G. öfiv István Berra Lajos 1—1 K. Palfy Áos 80 f. Pap Zsigmond, ifj. Kisgyörgy Sándor, Derzsi Géza, Radó Dénes, Gergely János, Gul Mislós, Laazy Sándor, Pulszky Mihály, Flórian Gyula, G. par Pal, Bakó János 40—40 f. Sándor Kalman 20 f. Fogadjak szives adományaikert az egyetel vezet. s. genek hálas köszönetet.

— **A tanúk lakásának adómentessége** A hazadóról szóló 1868. évi 22. törvény 2. §-ának a) pontjába fölveit „tanítói lakások” kifejezés ugyan amillet szól, hogy a törvényhozás csak a tanítók természetbeli lakására kívánta az adómentességet biztosítani, de mivel a p. n. z. g. y. m. n. z. t. r. 1869. évi 31,682 számú rendeletevel a kegyesrendek tanárainak lakásait az idezett törvény alapján adómenteseknek nyilvánította, s mivel azóta általános gyakorlatá vált az a felfogás, hogy tanítói lakások alatt a közoktatás körben tanítással foglalkozó egyének lakásait értendők, a m. kir. közigazgatási bíróság 20 142/908 számú határozatában kimondta, hogy a „tanítói lakások”-ra tör. y. leg biztosított allandó hazadómentesség a felsőbb iskolák tanárainak természetben birt. lakhelyeigére is kiterjed.

— **Mire jó az alma?** A sokat gondolkodó, elméleti munkát végző ember eledeleül már régóta ajánlják a babot és a lenest, a melyben csak az agynak szükséges foszfor. Ujabbban gondos elemezéssel kiderítették, hogy meg a főzetknel is sokkal több foszfort tartalmaz az alma, s ezért a szellemileg megterhelő életű embernek az almaevis nagyon ajánlatos. Különösen, mert a foszforon kívül még bizonyos savak is vannak benne, a melyek állítólag a sárgaság, álmatlanság és némely bőrbetegség esetén is hasznosak.

— **Írtesitem** a nagyérdemű közönséget, hogy jelenlegi meszarszék es hentes üzletemet nagyobbítás végett idiglenesen a szomszedságban levő Tamás Gaspár-fele házba helyezem át és ott csak a délelőtti órákban szolgálom ki a nagyérdemű közönséget. Tisztelettel: Lotz Gy. Fr. Gyves Székelyudvarhely.

Eladó beltelek. (Elutazás miatt) Kossuth utca 75. sz. alatt, mely all 3 szoba, konyha, pince, istálló, kert stl. Megtekinhetni és értekezhetni a tulajdonosnál.

BOR!

Ferenczel Gyula székelyudvarhelyi bormagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

3807—909. tkvi. szám.

Árverési hirdetmény kivonata.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közönségesen teszi, hogy Zeyk Ilona kolozsvári lakos vegrehajtónak Dr. Török Pál vizaknai lakos vegrehajtást szennvedett elleni vegrehajtási ügyben 900 korona tőkekövetelés s ennek 1909. évi május hó 3-tól járó 5 százalékos kamatai, s még a jelen kereset 18 K 80 fillérben megállapított, valamint a meg felmerülhető költségeknek kielégülhetése végett a székelyudvarhelyi kir. törvényszék területén levő és a tibódi 3 sz. tjkvben felvett A + 1—3. rdsz. 53—56. hrsz. 60—62. és 296. hrsz. továbbá a kadicfalvi 699. sz. tjkvben A + 2, 3. rdsz. 1043, 1139. hrsz. a 301. sz. tjkvben A + 1. rdsz. 1611. hrsz. valamint 109. sz. tjkvben A + 1. 2. 11. és 16. rdsz. 185, 186, 188, 189, 190, 980, 206, és 207. hrsz. ingatlanok és pedig a tibódi 3 sz. tjkvben A + 53—56. hrsz. ingatlanok 100 korona, A + 60—62. hrsz. ingatlanok 7 korona 20 fillér, 296. hrsz. ingatlan 209 korona 60 fillér, 1043 hrsz. 1 korona, 1139. hrsz. 1 korona, 1611. hrsz. 45 korona, a kadicfalvi 300 sz. tjkvben foglalt ingatlan 536 korona, 980. hrsz. ingatlan 91 korona, a 206. hrsz. ingatlan 411 korona 207. hrsz. ingatlan 80 korona kikialtási árban külön józagtelenként a székelyudvarhelyi zálogkölcsön intézet, Agrár takarékpénztár, a kolozsvári kereskedelmi és hitelintézet, valamint Török László érdekében is ezennel megállapított kikialtási árban az árverést elrendelte, és hogy a fentebb nevezett ingatlanok az 1909. évi augusztus hó 17. én d. e. 8 órákor Tibód és d. e. 10 órákor Kadicfalva község házában megartandó nyilvános árverésen elfognak adatni.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok kikialtási árának 10 százalékát készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni.

A kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1909. május hó 21-én.

Gyarmathy Ferenc
kir. törvényszéki egyes bír.

5331—909 tkvi. szám.

Hirdetmény.

A m. kir. Igazságügyminiszter 1906. évi július hó 6-án 14114/906. I. M. I. szám alatti elrendelt, hogy az oklándi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatósághoz tartozó Homoród szentlászló község telekkönyvehez felvett mindazon ingatlanokra nézve, a melyre az 1886. 29; 1889. 38. és 1891. évi XVI. t. c. cikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. t. c. cikkekben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése fogantatásassék. Ez okból a helyszíni eljárás a nevezett községben 1909. évi szeptember hó 3-án fog kezdődni.

Ezenelfogva felhívattak:

1. mindazok, kik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadattolt előterjesztést kívannak tenni, hogy a telekkönyvi hatóság kiküldöttje előtt a kifizető határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okirataikat mutassák fel.

2. mindazok, kik valamely ingatlanokhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésére alkalmas okirataik nincsenek, h. gy. az átírásra az 1886. évi XXIX. t. c. 15. 18. és az 1889. évi XXXVII. t. c. 2. 6. 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják avagy oda hassanak, hogy az átírházó telekkönyvi tulajdonos az átírházás létrejöttét kiküldött előtt szoval ismerje el és a tulajdonjog bejegyzésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogaikat ezen az uton nem érvényesíthetik és bílyeg és illeték-elengedési kedvezménytől is el esnek és

3. azok, a kiknek javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesét kérelmezze, illetve, hogy törlesét engedélyt nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a beilyegmentesség kedvezménytől elesnek.

Az oklándi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.

Oklánd, 1909. évi július hó 25-én.

Dr. Földes

kir. albiró.

Amortizációs

tisztviselői kölesön

ügyekben

díjmentes felvilágosítást nyújt az „O. m. I. ált. tisztviselő-egylet kolozsvári képviselőisége”.

KOLOZSVÁR

Ferenc József-ut 7. szám a.

Válaszbélyeg csatolandó.